

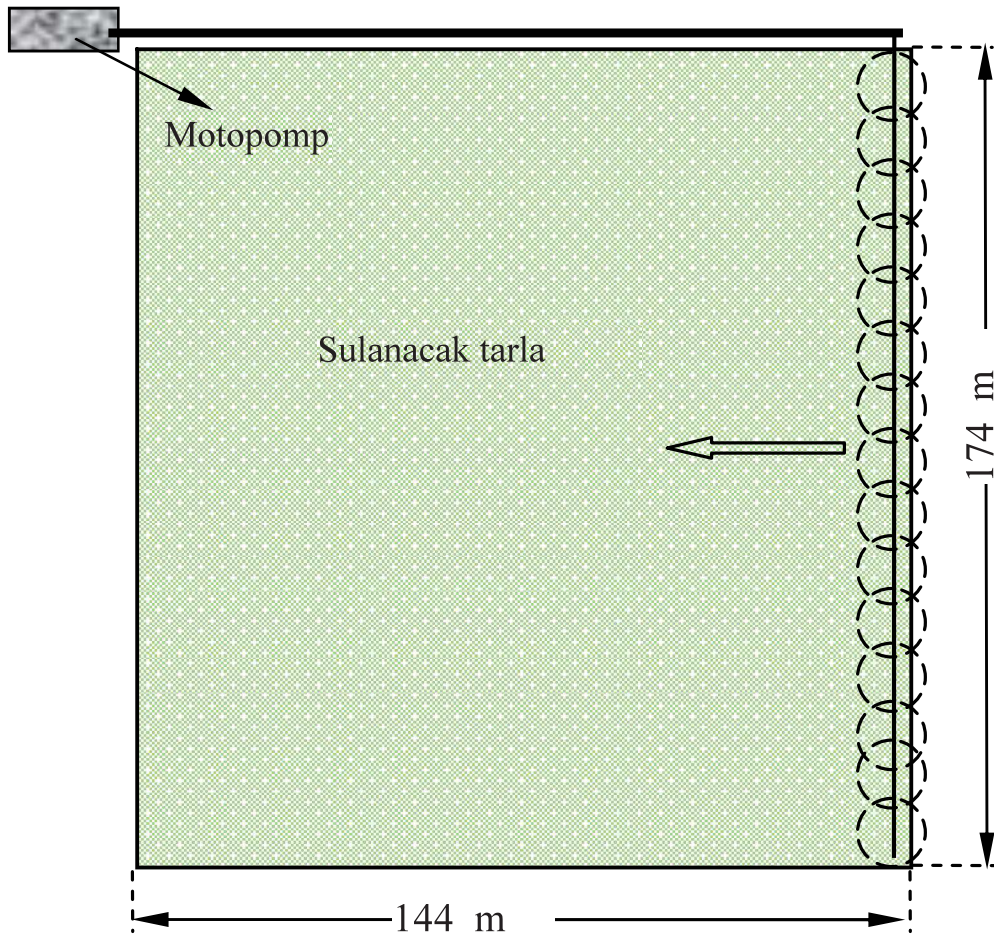
ÖRNEK PROJE 2: Konya bölgesinde 174 x 144 m boyutlarında 25 dekarlık eğimsiz bir arazide şekerpancarı tarımı yapılacaktır. Bu arazinin yağmurlama sulama sistemi ile sulanması planlanmaktadır. Sulama suyu, tarlanın hemen kenarında 5 metre emme derinliğinde bulunan bir kanaldan alınması planlanmaktadır. Çiftçi günde 18 saat sulama yapmayı planlamaktadır. Arazideki toprağa ve bitkiye ait veriler aşağıdaki gibidir. Verilerden yola çıkarak sistemin projelendirmesini yapınız.

a) Toprağa ait veriler:

Toprak : Tınlı

Toprağın infiltrasyon hızı : 12 mm/saat (Tablo 1)

Toprağın su tutma kapasitesi (AW): 180 mm/m (Tablo 1)

Şekil 36. 174 x 144 m boyutlarında sulanacak şeker pancarı tarlası

b) Bitki verileri:

Bitki	: Şeker pancarı
Etkili kök derinliği (D_{rz})	: 1.0 m (Tablo 4)
Tüketilmesine izin verilen kullanılabilir su oranı (MAD)	: %55 (Tablo 4)
Bitkinin Günlük Su Tüketimi	: 7.33 mm/gün (Tablo 5)
Sıra arası (Sp)	: 0.4 m
Sıra üzeri (Sr)	: 0.20 m

c) Seçilen başlık verileri:

q (Başlık debisi)	: 1.58 m ³ /saat
h_s (Çalışma basıncı)	: 20 m
Islatma Çapı	: 28 m

HESAPLAMALAR**1) Net Sulama Suyu Miktar**

$$d_n = AW * D_{rz} * MAD$$
$$d_n = 180 * 1.0 * 0.55 = 91.8 \text{ mm}$$

2) Bitkinin Günlük Su Tüketimi

Şeker pancarının en çok su tüketimi Temmuz ayı itibarı ile 227.3 mm'dir. Temmuz ayı 31 gün geçtiğinden;

$$ET = \frac{227.3}{31} = 7,33 \text{ mm / gün}$$

Bu değer Tablo 5'den de elde edilebilirdi.

3) Sulama Aralığı

$$SA = \frac{d_n}{ET}$$

$$SA = \frac{91.8}{7.33} = 13 \text{ gün}$$

şeklinde hesaplanır.

4) Toplam Sulama Suyu Miktarı

$$d_t = \frac{d_n}{E_a} = \frac{91.8}{0.75} = 122.5 \text{ mm}$$

E_a : Yağmurlama sulama randımanı %75

5) Başlığın Yağmurlama Hızı

$$I_y = \frac{1000 * q * 3.6}{L_1 * L_2} = \frac{1000 * 0.44 * 3.6}{12 * 12} = 11 \text{ mm / saat}$$

I_y = Yağmurlama hızı (mm / saat)

q = Başlık debisi (litre / saniye)

L_1 = Başlıklar arası mesafe (m)

L_2 = Laterller arası mesafe(m)

6) Toplam Lateral Durak Sayısı

$$\text{Anahat Üzerindeki Toplam Lateral Durak Sayısı} = \frac{144 \text{ m}}{12 \text{ m}} = 12 \text{ Adet}$$

7) Günlük Toplam Lateral Durak Sayısı

$$\text{Günlük Toplam Lateral Durak Sayısı (adet / gün)} = \frac{12 \text{ (adet)}}{13 \text{ (saat / gün)}} = 1 \text{ Adet}$$

8) Her Durakta Sulama Süresi

$$\text{Her Durakta Sulama Süresi (saat)} = \frac{122.5 \text{ (mm)}}{11 \text{ (mm / saat)}} = 11 \text{ saat}$$

9) Bir Lateralin Günlük Durak Sayısı

$$\text{Bir Lateralin Günlük Durak Sayısı(adet)} = \frac{12 (\text{saat} / \text{gün})}{11 (\text{saat})} = 1 \text{ adet} / \text{gün}$$

10) Lateral Gereksinimi

$$\text{Lateral Gereksinimi (adet)} = \frac{1 (\text{adet})}{1 (\text{adet})} = 1 \text{ adet}$$

Su kaynağının yeterli olması durumunda lateral sayısı arttırılabilir. Bu projede diğer tarımsal uygulamalara zaman ayırabilmek üzere günlük 2 lateral çalıştırılacaktır.

11) Bir Lateral Üzerindeki Başlık Sayısı

$$\text{Bir Lateral Üzerindeki Başlık Sayısı (adet)} = \frac{174 (m)}{12 (m)} = 15 \text{ adet}$$

12) Toplam Başlık Sayısı

$$\text{Toplam Başlık Sayısı (adet)} = 2 * 15 = 30 \text{ adet}$$

13) Lateral Boru Çapının Belirlenmesi

Lateralde müsaade edilen sürtünme kaybı;

$$h_L = \frac{20}{100} * h_S = \frac{20}{100} * 20(m) = 4 m$$

Lateral Boru Seçimi: Ø75 mm'lik polietilen boru seçilirse borunun iç çapı 70.3 mm olacaktır. Lateral boru boyu 174 m olacaktır.

14) Bir Lateralin Debisi (q_L)

$$\begin{aligned} \text{Lateral Debisi (Litre / saat)} &= 1.58 (m^3 / \text{saat}) * 15 (\text{adet}) = 23.7 m^3 / \text{saat} \\ &= 6.58 \text{ lt} / \text{saniye} \end{aligned}$$

15) Lateral Boruda Oluşan Yük Kaybı:

$$P_{\text{sürtünme}} = 10,78 * 10^9 * \left(\frac{6.58}{145} \right)^{1,852} \frac{1}{70.3^{4,852}} * 174 = 6.67 \text{ m}$$

Sistemde 2 adet lateral bulunduğu için laterallerdeki toplam sürtünme kaybı $2 * 2.67 = 13.34 \text{ m}$ olarak hesaplanır.

Boru üzerinde 15 adet başlık çalıştığından Tablo 6'dan $F = 0.37$ bulunur.

$$h_L = F * J = 0.37 * 13.34 = 4.94 \text{ m}$$

16) Lateral Boruda Oluşan Lokal Kayıp

$$\text{Yersel Kayıp (m)} = [20 \text{ (m)} + 2.47 \text{ (m)}] * 0.10 = 2.25 \text{ m}$$

17) Lateral Giriş Basıncı

$$P_{LG} = h_s + \frac{3}{4} * h_L \pm \frac{\Delta z}{2} + \text{yükseltici (m)}$$

$$P_{LG} = 20 + \frac{3}{4} * 2,47 \pm 0 = 21.85 \text{ m}$$

18) Lateral Çıkış Basıncı

$$P_{LÇ} = P_{LÇ} - h_L \pm \Delta z + \text{yükseltici (m)}$$

$$P_{LÇ} = 21,85 - 2.47 \pm 0 + 0 = 19.38 \text{ m}$$

19) Lateral Boru Çapının Kontrolü

Yağmurlamanın üniform yapılabilmesi için lateral borunun giriş basıncı ile çıkış basıncı arasındaki fark %20'den fazla olmamalıdır.

$$P_{LG} \text{ (m)} - P_{LÇ} \text{ (m)} \leq 0,2 * h_s \text{ (m)} \text{ olmalı}$$

$$22.85 - 19.38 \leq 0,2 * 20$$

$2.47 \text{ m} \leq 4 \text{ m}$ olduğundan bu boru çapı uygundur.

Ayrıca lateral borudaki akış hızı;

$$V = \frac{1000 * Q}{0.785 * D^2} = \frac{1000 * 6.67 \text{ (Litre / saniye)}}{0.785 * 70.3^2 \text{ (mm)}} = 1.72 \text{ m / saniye}$$

olarak hesaplanır. Bu değer 2 m/saniye'den küçük olduğundan lateral boru çapı uygundur

20) Ana Boru Debisi

Sistemde aynı anda iki lateral çalışacağından

$$Q = 2 * q = 2 * 23.7 = 47.4 \text{ m}^3 / \text{saat} = 13.17 \text{ lt / saniye}$$

21) Ana Boru Seçimi: Ana boru için Ø110 mm'lik polietilen boru seçilirse borunun iç çapı Ø102,5 mm olacaktır. Ana borunun boyu ise 145 m olur.

22) Ana Boruda Yük Kaybı

$$P_{\text{sürtünme}} = 10,78 * 10^9 * \left(\frac{13.17}{145} \right)^{1,852} \frac{1}{102.5^{4,852}} * 145 = 3.23 \text{ m}$$

Ayrıca ana borudaki akış hızı;

$$V = \frac{1000 * Q}{0.785 * D^2} = \frac{1000 * 13.17 \text{ (Litre / saniye)}}{0.785 * 102.5^2 \text{ (mm)}} = 1.60 \text{ metre / saniye}$$

olarak hesaplanır. Bu değer 2 metre/saniye'den küçük olduğundan lateral boru çapı uygundur

23) Pompa Seçimi

Pompa seçiminde önemli olan parametreler pompanın debisi ve manometrik basma yüksekliğidir.

Pompanın debisi : $47.4 \text{ m}^3/\text{saat}$

Pompanın manometrik basma yüksekliği;

İşletme Basıncı	: 20.00 m
Lateral Sürtünme kaybı	: 13.34 m
Lokal basınç kayıpları	: 4.94 m
Statik emme yüksekliği	: 5.00 m
Topografya (Eğim) kaybı	: 0.00 m
<u>+</u> Başlık yükseltici	: 0.0m

Toplam basma yüksekliği : **43.28 m ≈ 45.00 m**

24) Pompanın Gücü: Sistemde pompa verimini %60, motor verimini de %70 alınacaktır. 45 m manometrik basma yüksekliği $45 / 10 = 4.5$ bar olacağından, ;

$$N = 0,134 * \frac{Q * P}{\eta_p * \eta_m}$$

$$N = 0,134 * \frac{13,17 \text{ (Litre / saniye)} * 4,5 \text{ (bar)}}{0.6 * 0.7} = 18,9 \text{ BG}$$

$$N = 18,9 \text{ BG} = \frac{18,9 \text{ (BG)}}{1,341} = 14,1 \text{ kW}$$

25) Gerekli Malzeme Listesi

Ø110 mm çaplı ana boru	: 135 m
Ø75 mm çaplı lateral boru	: 342 m
Ø110 mm Motopomp	: 1 adet
Ø110 mm ES	: 1 adet
Ø110 - Ø 75 mm TE	: 2 adet
Ø110 mm Körtapa	: 1 adet
Ø75 mm Körtapa	: 2 adet
Yağmurlama başlığı (sprinkler).....	: 30 adet
Ø75 Abot ve bağlantı takımı.....	: 30 adet
Emme borusu (Pompa emme ağzına bağlanacak)	: 6 metre